

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gl. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Nemškutarstva grenki sad.

I.

Vse hvale vredno je obnašanje prečastitih avstrijskih škofov, da se — sodeč po njih pis-
menih objavah — ukloniti ne mislijo posvetni
vladi, ki si je po „verskih“ postavah skoro vso
oblast nad kat. cerkvijo prisvojila, in kar še
menjka (patronati in vzgoja duhovskega naraščaja),
v prihodnje storiti hoče. In to storiti primorala
jo bode liberalna nemška večina v drž. zboru,
ki je nad vlado že zdaj razkačena, ker se ni za-
čela s težkimi cepci po škofih mlatiti. Preča-
stiti škofi le svojo dolžnost zvršujejo, ako se
v edinosti s poglavarjem kat. cerkve ustavljajo
državi, ki se vtika v cerkveno vladanje.

Da je pa tudi lepo število posvetovalnih po-
slancev tako možato in tehtno „verske“ postav
in njih skrite namene pobijalo in to v obeh zbor-
nicah državnega zbora, je še posebno veselo
znamje, ki glasno spričuje, da ima še tudi Av-
strija prebrisanih in poštenih državnikov, ki spo-
štujejo tudi cerkveno samostalnost in svobodo,
ker spoštujejo sploh vsako pravico, bodisi de-
želna, narodna ali cerkvena. In kdo so ti možje?
Oni so odlomek federalistične avstrijske
stranke, del česke opozicije, po večini Slo-
vani, združeni z nemškimi poštenjaki vseh dežel.
Da peščica zbeganih Slovencev ni med njimi,
ne krajša pravoljubnim Slovanom zasluge; kajti
med slovenskimi razkolniki misli le ena glava
za vse, glava, ki hoče, ako drugače ne gre, tudi
s pomočjo nemško-liberalne stranke po koncu
stati in — prva biti!

Da so ravno federalisti, po večini Slo-
vani, tako krepko zagovarjali cerkvene pra-
vice, moralo bi v cerkvenih krogih povsod naj-
večjo pozornost vzbuditi, kajti je iz tega razvidno,
da pomenja federalizem (samostalnost dežel
in narodov) za kat. cerkev v Avstriji svobodo
in mirni razvoj, ter nikakor ni res, kar je

sicer učeni in mnogo spoštovani kardinal Rauscher
javno izrekel, da je namreč „pravni“ alj federal-
istični stranki „vera in cerkev“ le „krinka“, pod
ktero hoče stranka druge namene doseči. Obrav-
nave „verskih“ postav so to sumiženje popol-
noma pobile ter pokazale, da so pravi nasprot-
niki kat. cerkve z večine le na nemške strani,
ktero je pa žalibog vsaj do najnovejše dobe Rau-
scher sam podperal. To je storil zato, ker njemu
kakor še marsikomu drugemu v glavo ne gre misel,
kako da bi Avstrija obstati zamogla, ako bi Slo-
vani, katerih je večina v Avstriji, tudi odločilno
besedo pri vladanji države imeli.

Ta neopravičeni strah, alj recimo rajši
apatija do Slovanov je izvir vseh nezgod, ne
samo političnih, ampak tudi cerkvenih in go-
spodarstvenih. Ko bi bili cerkveni organi l. 1860
krepko se pridružili federalistični stranki ter pov-
sod kolikor le mogoče razvoj slovanske
narodnosti pospeševali; ko bi bili to vsaj potem
storili, ko je Schmerling v volilnih redih vodo na
nemško-liberalna kolesa napeljal, Beust pa po
prvih proticerkvenih postavah vse zatvornice odprl
in nemško-liberalna kolesa z vso močjo zagnal,
bila bi se opozicija katoliških narodov ojačila,
Hohenwart bi ne bil primoran odstopiti, Av-
strija bi ne bi imela neposrednih volitev, kat.
cerkev pa ne „verskih“ postav, čijih jedro je in
ostane: zadušiti vpliv domoljubnega duhovenstva
na ljudstvo, razdvojiti škofove z duhovniki, in tako
po oslavljeni, zbegani opoziciji nadoblast ohraniti
nemško-liberalni stranki.

Toda v onih časih, ko še ni bilo „prepo-
zno“, katoličanom pokazati, kaj da hoče nemško-
liberalna stranka, tačas sta bila Palacki in Rieger
z vso česko opozicijo „bömische Dickschädel“,
dr. Smolka zloglasni „demokrat“, naš nepozabljivi
Toman „ein eittler Mensch“, Herman pa „fan-
tast!“ In o nemških federalistih, Lienbacher,
Weiss v. Starkenfels itd., ki so se v najnovejši
dobi prikazali, še takrat ni bilo ne duha ne sluha;

še le vladajoči liberalizem jih je vzbudil, da so spoznali veliko nevarnost za kat. cerkev od one strani, ki je najprej Slovane „k zidu pritiskala“, potem pa kat. cerkvi rogé pokazala.

Strastna zatelebanost v nemštvo, hlapčevska udanost proti ponemčevalnim vladam zakrivila je slabljenje federalistične stranke ter pripomogla, da je nemško-liberalna stranka prišla do oblasti, s katero zdaj ravno tako kat. cerkev duši kakor že iz začetka Čehe in Slovence v narodnem oziru. Nemškutarstvo, to je: bôžanje, pestovanje in zagovarjanje nemštva napravilo je iz katoliške cerkve naklo, na katero maha kladvo nemškega liberalizma!

In kako je nemški ljubljenev vrh vseh njemu skazanih dobrot tako nehvaležen, tako prevzetan postal? Nemštvo navdano je protestantovstva, ki ga širijo protestantovski ali luteranstva navdani profesorji visocih šol. Verem, katolišk mož kot profesor na vseučilišču in tudi na nemški gimnaziji je — bela vrana. — Protestantovstvo, ne imajoče cerkvenega glavarja, se opira in tudi opirati mora, ako noče razpasti, na državo, na vladarja, ki je luteranom škof in papež ob enem. Dobrikajé se posvêtnim vladarjem postavili so luterani ravnilo: „Čigar je dežela, njemu pripada tudi vera“, in to je uzrok, da ima vladar in nja vlada popolno oblast nad protestantovsko versko družbo.

V takem duhu vzrejeni so na visokih šolah — ne izvzemši tudi dra. Razlaga — juristi in advokati, ki v državnem zboru zvonec nosijo. Če še pomislimo značaj Nemcev, katerim vlada doželjnost v vseh kosteh tiči, ki svobodo le za-se imajo ter si — po besedah Palackijevih — tudi najbolj omikani Nemec prav težko z glave zbije misel, da ne bi Nemcem gospostvo, Slovanom pa sužnjost odsojena bila, — če vse to premislimo, se pač čuditi ni, da nemška stranka, imajoča oblast v rokah, ne trpi v državi svobodne kat. cerkve, marveč jo vklepa v vladine sponse. Čuditi se je le, da se je ta stranka celó od cerkvene strani na vso moč podperala! Podpiranje nemške stranke v Avstriji zove se nemškutarstvo, in toraj je nemškutarstva britki sad: tlačenje kat. cerkve!

Gospodarske stvari.

Govedoreja.

(Spisal J. Cizelj, učit.)

Po poljedelstvu kmetovalec prideljuje sebi, svojim in še mnogo drugim živeža, katerega je tolikanj obilneje, tim lepše ima oskrbljeno polje na svojem posestvu. — Obdelovanje polja tirja ne le mnogo truda, temuč tudi primernih moči; kajti človeška moč in roka ne more vsemu kaj, zatoraj nam mora pomagati živina, katero si doma izredimo. — Tek časa pa zadostno kmeta uči,

da pridobitek od zemljišnih pridelkov ne zado-
stuje sedanjim visokim tirjatvam, ko so davki vi-
soki in delo če dalje dražje. Silna bremena no-
siti je v resnici dandenes velika težava — in
umni gospodar si gotovo marljivo prizadeva proti-
težja poiskati, katero bi mu stanje le nekoliko po-
lajšalo. Njemu v sedanjih časih ni druga sveto-
vati kot varčnost pri vsakem, bodi si katerem
koli početju in opravi. Ali težko je ljudem sve-
tovati, ki niso navajeni povsod pri domačiji in
kmetijstvu oči imeti, ter le preradi — „tri vogle
držeči“ — vse prepuščajo; sami pa tako rekoč
po sejmihi barantajo. — Pri takih gospodarjih,
kterih danas okrogli svet premnogo nosi, gospo-
darstvo strašno peša, ker ženka z nezanesljivimi,
površno delajočimi pôslji zaželenega reda pri opra-
vilih vzdrževati ne more; — pri takih gospodar-
stvih začne brž pomanjkovati na vseh straneh,
dokler ne pride sledajič vse na boben.

Pa skusimo piliti, morebiti se tu alj tam
vendar kateri slovenskih gospodarjev slabe navade
zavé, ter prepriča, da v trdih časih, kakoršni so
sedanji, le varčnost, pridnost in umno de-
lovanje velja in kmetu stanje polajša. — Go-
tovo se ne motim, ako gospodarjem naravnost
povem, da bi dandenes marsikteri ložje shajal,
ako bi se le eden pregrešek odstranil in bi
se le eden oddelek gospodarstva nekoliko zboljšal
— in ta je: govedoreja.

Če te k zboljšanju tega oddelka nič druga
ne miče, naj te vzbuja lepa živina tvojega seseda,
naj te vzbujajo odlična priznanja, premije i. t. d.,
ktere kmetijske družbe gospodarjem podeljujejo,
ki ne spreminjajo v letu 10krat svoja goveda;
kteri so si junce, vole, krave sami izredili. Bla-
govolite toraj dragi kmetje, preudariti moje misli,
ki sem jih v tri dele razdelil: hlev, — izreja
in reja, — barantija — sejmi.

I. Hlev.

Hlev ni kraj, kjer se samo gnoj nareja, te-
muč kraj živini za prebivališče namenjen.
Od njegove znotranje in zunanje naredbe je vsik-
dar odvisen plen goved. Vzemimo na primer člo-
veka, kateri najboljša in najtečnejša jedila vživa,
za razne letne čase primerna oblačila nosi, pri
vsem tem pa v mokri, temni in nezračni stanici
biva. Ta nema one krepke telesne zrelosti, ti-
stega živega, veselega obraza kakor človek, ki
stanuje v suhem, svetlem in čisto zračnem hramu,
naj si ravno manj tečne hrane ima. — Ravno
taka je zastran živinskega hleva. Veliko, ve-
liko je v tem oziru po naših vaséh popraviti in
prenarediti! — Alj ni dovolj žalostno, ako pred
hlevnim pragom — naj si je suho ali mokro vreme
— toliko nesnage in blata leži, da ti noga do
kolena v blato zabrede, in živina vsa onesnažena
in blatna z vode v hlev hodi in v blatu do tiste
ure čakati mora, da jo zopet iz verižice na vodo
spustiš! Od dneva do dneva se blato po nogah